

Лүимә СЭрипос

наведи телефон

16.05.2024
№ 9 (1315)

www.khanty-yasang.ru

Основана 11 февраля 1989 года

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru

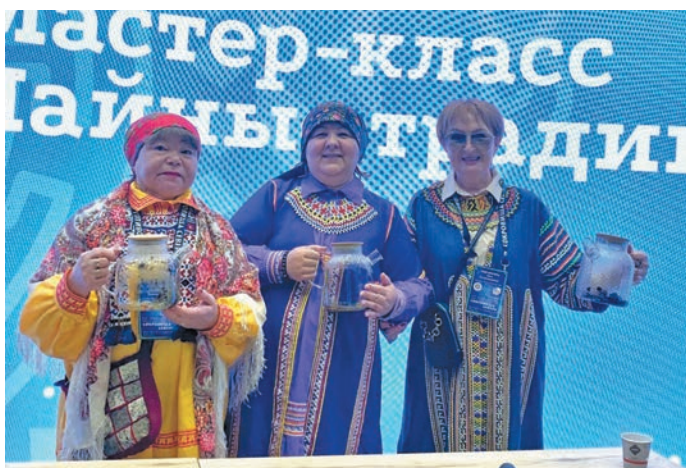
Победа хөтал янытлавес!

М. Курикова вәрум хури.

Ты хурит Хәльүс район Хулюмсүнт пәвил мәнъци пыгрищ Юрий Лыткин пәслым олы, тав 4 классыт ханищтахты. Хумус та пәвилт Победа хөтал янытлавес, ты урыл 8 лөпсыт ловиньтән.

Ты номерт ловиньтән:	Мощцаг хультум мирыт мүйлысыт ▶ 2-3	Яныг вит үрнә ләккарыт ▶ 4	Ұс мир Победа хөтал янытласыт ▶ 8
Ләтңув ханищтан ағи ▶ 10	Ёмас эрыг элумхөласн олуңкве нёты ▶ 13	«Тыт сәрипосыт суйтәлкет» ▶ 14	Яныг хөнт порат мир сәв рүпитас ▶ 16

Т. Тарасова, М. Кабакова ос З. Рябчикова

Сосса мир

Мощцаг хультум мирыт мүйлысыт

Москва үст Экспоцентрыг лавнэ колт яныгпöль этпос юи-öвыл хöталыгт ос яңк нятнэ этпос хурмит хöталэ мус «Сокровища Севера» нампа яныг суссылтап öлыс.

Тот Лүиманыл ос Хö-тал нэглывн ёрт öлнэ савсыр манытныл хöтсат арыгкем мүй хöтпат танки öлупсаныл урыл потыртасыт ос мащтырлан вэрмаляныл суссылтасыт. Касың мир такви öщнэ маснутыл масхатым öлыс ос тананыл ёмщакв ванэ хöтпат тох та тара-патувёсыт.

Тонт Москва үст öлнэ махум хöт республиканыл, савсыр ёрытныл, областитныл ос нила округитныл ёхталам мүй мирыт ёт вайхатасыт.

Тув шалтсум касың хöтпа матыр мащтырлаңкве вöвыглавес, пумыщ йикваныл суссыт, нётнэ эрганыл хунтлысыт, ёрнкол сунсыгласыт ос тэнутаныл арталаңкве рöвыс. Савсыр мирыт тув тотыглам пормасаныл, тэнутаныл, хорамың маснутаныл жури-хöтпатн сусвёсыт ос касылт хотты номинацият пёриявёсыт.

Ты тал öвыл щёс акван-хöнтхатнэ ос потыртан янас ёрнкол хурип колнак

вэрыглавес. Тав «Женская гостиная» намайвес ос тот нэкет М. К. Волдина хансум стихе щирыл яныглавёсыт. Руц щирыл тох öлы: «В её сердце вся природа, добрый нрав и ум народа».

Таве Лүимэ, Сибирь ос Хöтал ёрныл öлнэ сосса мирыт Ассоциация колт рупитан махум ос ООО «Сахалинская Энергия» нампа колн щёпитавес.

Ань тот öлумв сыс лүимэ мирытныл ёхталам нёт сыре-сыр вэрмаляныл урыл потыртасыт.

öвыл хöталт тан **Нина Венсалован** ос **Наталья Гончарн** тув вöвиньтальвёсыт, тан таксар номт öщнэ ос тэлат ёмщакв элаль тотнэ нёт урыл латың тотсыт. Китыт хöталт тан «Атың Лүимэ» öвылтыт потраныл öлыс.

Тот касың мир такви тэнутанэ ёт-тотыглас ос исмит пайтуңкве, кола-хыл матыр тэлыгтаңкве ханищтасыт ос тувыл мүй махум тыттысаныл. Касум

нэ **Марина Кабакова** «Щай айнэ вэрмалит» суссылтас, ань махум сыре-сыр лүп-таң щайл айтвёсыт.

Хурмит хöталт тот щань латың ванэ ос потрыт хаснэ вэрмалит урыл потыртасыт. Санкт-Петербург А.И. Герцен нампа Лүимэ институтт агит-пыгыт ханищтан нэ Любовь Гашилова «Нивхско-русский ос русско-нивхский словарь» таратам нэпаке суссылтас. Школат щань латың ханищтан мот нёт урокыт вэрыгласыт.

Тувыл **Марина Рачинская** потрыт, стихыт хаснэ махум магыс «Голос Севера» потыртан щёс вэрыглас. Нилыт хöталыт Лүимэ мирыт маснутаныл йильпи щирыл хумус хорамтыяныл, таи такталасыт ос вати кинат суссылтавёсыт.

Мот янас мат лүимэ мирыт «Кочевье Севера» касылт кассыт. Тот махум танки йиквсыт ос эргысыт. Тöваныл мань ёнгил щёпитальсыт ос таияныл суссылтасыт.

Ман округув магыс ты тал Санкт-Петербург үст ханищтахтын агит-пыгыт «Увас хус» коллектив йиквыс, тот **Зоя Рябчикова** ос **Анна Нахрачёва** пуңк-

тотэг. Агит-пыгыт ань «Маньнэ хайталан нак» ёнгил вэрсыт ос кит йикв йиквсыт, йиквнэ номинацият хурмит места висыт. Ты агиянув-пыганув касың хöтал ман «Югра» суссылтап колнакт матырати вэруңкве нётсыт.

«Кочевье Севера» касылт маньлат хöтпат халт Алтай, Тыва ос Чукотка маньл «Горлово пение» лавнэ щирыл такем пумыщ эргысыт ос нöхпатсыт. Таи ос ёмас, тот сав няврамаквет öлсыт. Ань шар яныг мүйлупса Гранпри «Эйнэткун» нампа ансамбль Чукотский автономный округныл ёхталам няврамытн майвес.

Саранпавылныл ёхталам хöтпат яныг ёрнкол тущталасыт, ань хумус сараныт ос маньщит тот сáлы үрим яласэгыт ос öлэгыт, ты öвылтыт **Елена Рокина** потыртас.

Тавён Анатолий Валец, Данил ос Тамара Вынгилевыг нётсыт. Ёрнкол ос сосса махум öлупсаныл суссылтаманыл магыс Елена Рокина нöх-патыс. **Тамара Вынгилева** сáлы нёвиль исмит пайтме магыс янас мүйлупсал майвес.

Акв хöталт «Полярный

Т. Тарасова янытлавес

Мәньщи аҕиги

Т. Вынгилева

стиль» касыл ылыс. Лүимә мирыт тәнки юнтум маснутаһыл массыт ос сцена хосыт ёмыгтасыт. Тот сав янас номинацият олсыт. Ань ханты туи маснутуссылтым Наталья Маковецкая овыл местал майвес.

Тэлы маснутыт юнт-нэныл мәгыс ёрныт ос якут мәхум мүйлупсал майвёсыт. Гран-при щар яныг мүйлупса «Дяпты» намба маснутаһе мәгыс Ирина Айваседа Ямал мәныл мүйлуптавес.

Белоярский районныл тув кит мәщтыр нэг ял-сыг. Татьяна Тарасова кит мүйлупсал майвес, овыл места мәньщи мас-нут юнтнэ мәгыс ос мөтан сакул хорамыт харт-

нэ мәгыс. Екатерина Иночкина сәсныл вәрум пормасанэ мәгыс китыт местал майвес.

Сургутныл ёхталам нэг Наталья Ачимова ос Яна Сопочина тәнки ханты маснутыт тотыгласыг, ос мүйлуптавесыг. Хальүс районныл Саранпәвыл-ныл Наталья Албина мүй мәхум аканит юнтуңке ханищтас, тав та номинацият китыт местат олсыт. Овыл места «Төрүм Маа» музейт рупитан нэ Наталья Коновалова вис.

Ты музей Москват кит суссылтап щёпитәлсыт: кәтыл хурит пөслам ханты ойкаг Митрофан Тебетев ос Геннадий Райшев урыл. Ты тәл М. А. Тебетевн 100 тәл төвлынув,

Г. С. Райшевн – 90 тәл. Тән овылтыт Людмила Алфёрова потыртас ос мүй мәхумн «Югра» экспозицияв суссылтас.

Тот сыре-сыр мастер-классыт олсыт, хул ос нёвиль тәнүт, пилыт ёвтуңке рөвыс. Мән округув «Земля живых традиций» яныг суссылтапүв мәгыс Гран-при мүйлупсал майвёс.

Ты суссылтапн сав мәхум ёхталас. **Юлия Барышникова** ләвыс:

– Ам тыт ущты лүимә мирыт олупсаныл кәсә-ласлум, пыгумн тыт сака мұстыс. Мән сас сака оцатахтасмән, нэмхуньт ёрнкол ат вәщиньтасмән, тув мүйлуңке щалт-сысмән.

Лүимә мирыт пуссын ёмас сымың хөтпат, мо-виньтэгыт, нэмат вәгтәл ат олэгыт. Кос яныгпәла ман мәньлат хөтпат, няврамыт тәнки маснутыл масхатым ёмыгтэгыт, ййквёгыт, эргёгыт. Ань тыт «горловое пение», тувыл «Таргыт» эрыг чукча мир ләтңыл хунтлысмән.

Мәщтыр хөтпат кәтыл вәрум пормасыт суссумән, пыгум матыр вәруңке ос унтсас. Сака пұмыщ олсыт.

Элы мәныл ёхталам хаштәл мирытн яныг пұмащипа ләтың ләвёв, акваг усувн вос ёхталэгыт ос сав мәхумн вос вәвет.

Тув пұмыщ пормасыт, маснутыт, тәнүтыт тотыг-лавёсыт. Ань овыл щёс «Таймыр – воинам Донбасса» суссылтап вә-рыглавес, тувыл СВО мән миам хум хөтпат ёт потыртан щёс олсыт.

Андрей Головнёв, этнограф-хум, ёт мәхум акван-хөнтхатыгласыт ос тав тән ётаныл хұрум щёс потыртас. Акв хөталт куцаит «О гарантиях прав коренных малочисленных народов РФ» конференциян атхатыгласыт. Ты урыл мән элалъ тах хансэв.

Мән округувныл ялум мәхум

Т. Меровва вәрум - хурит

Тамара
МЕРОВА

Яныг вит үрнэ лёккарыт

Н.В. Ташланов

Мощёрт ят палыг ты патэгыт, вит нөх-онты. Төва мāt яныг вит тах вāри. Яныг вит вāрнэ пора лёккаранув ѓс ўрияныл.

Ты урыл **Николай Ташланов** потыртас, тав «Центр профессиональной патологии» нампа пўльницат кўщаиг ѓлы. Ты лёккарың кол 2006 тāl пāsныл округувт рупиты. Тот яныгсāt атпан арыгтем лёккар-хѓтпа мир пусмалты. Тэлы тән мāшинал мир пусмалтым яласэгыт, тўи «Николай Пирогов» нāиңхāпыл.

Рўпатаныл урыл Николай Владимирович ляххал тотнэ мāхумн титыглавес, тав тох потыртас:

– Тэлы сыс лёккаранув атпан нупыл акв пāвыл мус ялсыт. Тот ѓлнэ пāвлың мир уральтасаныл, тэрпил хасылтасаныл. Мāшинал яласаңкв ѓс кўпнит хунь, мāхманув вāгтал патэгыт. Ос төванакт тох ёмталы, мāшинанув хот-саквалэгыт, элы мāныл ўсув мус та хартавет.

Мāнавн мир пусмалтан департамент колт рўпитан кўщаит яласан

лѓңхув мāгыс план хансэгыт. Мāн та нэпак хосыт ты рўпитэв, пāвлың мāt хосыт яласэв. План хаснэ порат миркол кўщаит титыглавет, тән палтаныл ёхтуңкв хунь рѓви, хоты лёккарыт тот эрѓгыт.

– **Ань пāвлың мāхум сāвыңпālэ манхурип āгмыл ёмтэгыт?**

– Мāн сāv тāl мир пусмалтым округув янытыл яласэв. Ты тāлыты сыс тāра-патыс: пāвлытт ѓлнэ мāхум сāвыңпālэ пуссын сым āгм ос гипертония āгм ѓньщѓгыт, пуки тивраныл āгмыңыт (сѓрганыл, мāйтаныл), эндокринныиг лāвнэ āгм ѓньщѓгыт.

Ты урыл мāн вāглўв, таимāгыс лѓңхын хунь щѓпитахтэв, матыр эрнүтыт, алпи уральтан оборудованиет пуссын ёт-тотыанўв. Ты āгмыт пусмалтан лёккарыт ѓс тув минэгыт.

– **Тāрвитың вāрмалың ярмыглālэгыт?**

План-график работы лечебно-диагностических отделений (ЛДО) консультативно-диагностической передвижной поликлиники (КДПП) АУ "Югорский центр профессиональной патологии" в 2024 году

№ п/п	Наименование населенного пункта	Кол-во рабочих дней	Сроки работы
	Стоянка в Ханты-Мансийске (оснащение теплохода)	2	20.05-21.05
	Переход в Октябрьский район		
1	Б. Атлым (Сотниково)	2	22.05-23.05
	Переход в Белоярский район		
2	Пашторы	1	24.05
	Переход в Березовский район		25.05 -26.05
	Выходные дни 26 мая		
3	Саранпауль	5	27.05-31.05
4	Ломбовож	2	01.06-03.06
5	Сосьва	3	04.06-06.06
6	Сартынья	1	07.06
7	Ансева	2	08.06-10.06
8	Ванзетур	3	11.06-14.06
9	Шайтанка	2	15.06-17.06
10	Пугоры	1	18.06
11	Устрем	1	19.06
12	Теги	3	20.06-22.06
	Переход в Белоярский район		
	Выходные дни 02, 09, 12, 16, 23, 30 июня		
13	Ванзеват	2	24.06-25.06
14	Полноват	4	26.06-29.06
15	Тугяныя	1	01.07
	Переход в Кондинский район		02.07-05.07

– Сāv тāl сыс тамле накн ат патыгласўв. Тѓванакт хѓтпа мāн палтув ёхты, сунсэв, тав сака āгмыңыг ѓлы. Тѓнт лёккарыт танти яныг ўст ѓлнэ пўльницатн свонитэгыт, титыглахтэгыт, тән ты хѓтпа пирмайтаңкв ань вѓрмияныл ман āти.

Ат те вѓрмѓгыт, мѓт яныг пўльницан свонитэгыт. Тувыл хѓтпа тув та тѓтылўв. Усың лёккарыт ёт ѓс мāнти потыртэв, лāвѓв – хѓтпа манхурип āгмын илямтавес, ань манаре āгмың. Тох ты нѓтыанўв.

– **Мощёртын ят пāлыг-патэгыт, ул ўрхатэгыт ос элаль та минмыгтэгыт?**

– Яныг вит вāрнэ пора ѓс сака ёмас хунь вāри. Ос мāнавн тѓванакт яныг вит эри. Мāн тит тāl Саранпāвыл мус ат ялсўв, витэ молях тѓсы, та пāвыл мус ялуңкв ат āлымѓв. Эрың ты тув порат пāвыл мус ялѓв.

Сакв я витэ молях ѓнты, молях ёлаль мины, таимāгыс мāнавн āлымаңкв эри. Мāхум мāнав тот ўрияныл. Ты тāl яныг кўщаитн лāввесўв, ѓвлэт Саранпāвылт ѓлнэ мир вос уральтылўв.

Тув сыс мāнавн 47-48 пāвылн хѓиглаңкв эри, ты пуссын мāнь пāвлыт. Тот пўльница āтим, лёккарыт āтимыт. Мāн лёккаранув пуссын кārкамыт, лѓңхын щѓпитахтым ѓлѓгыт, ань ос нас ўрхатэгыт.

– **Манхурип āгмыт пусмалтан лёккарыт туи рўпитаңкв патэгыт?**

– Мāн ты лёккарыт ань мāнь пāвлытн тѓтыанўв – сам пусмалтан лёккар, нэквет уральтан лёккар, паль-нѓл суснэ лёккар, невролог, рентген вāрнэ хѓтпа, анализ вāрнэ лаборант-хѓтпа. Тән танти рўпатаныл пуссын ёмашакв вāрияныл. Мāхум полщ лāтың ат тѓтыглālэгыт, ат лāвѓгыт, мāн лёккаранув лўльсаң рўпитэгыт.

Лўпта этпост мāн ялпың хѓталув ѓлы, тән та хѓталт пуссын элн ўнлын хотты пāвлыт рўпитаңкв тах патэгыт. Тән мир пусмалтан мāгыс рўпитэгыт, мāхманув āгманыл моляхнув те хѓнтавет, тѓнт мāнавн ѓс ёмас.

Валентина
ХОЗУМОВА

Күщайтын янытлым махум

Сөрнил хансым намыт

Мирув магсыл сав ёмас рупата вәрнэ Элумхоблас янытлаңкве эри, ань таимәгсыл Ассамблея народов России «Золотые имена многонациональной Югры» касыл вәрыглы. Ты тәл нөх-патум махум «Всероссийский форум национального единства» блум порат наманыл ләввёсыт. Округувт 139 савсыр мирыт тәнти халанылт юртыңыщ бләгыт ос рүпитәгыт. Ты мирув магсыл яныг щунь.

Касум махум тәнти нәпаканыл өвләт районанылн тәтсаныл, тот тән халанылт касыл блыс, тувыл тот нөх-патум махум ань тыт Ханты-Мансийск үст янытлавёсыт. Форум рүпитам титыт хоталт «Югра-Классик» колт вәт нупыл тит хотпа наманыл ләввёсыт, тән халанылт мән мәнщи ос ханты хотпанув ос бләгыт.

Хәлүс район Саранпәвылныл **Любовь Стаканова** янытлавес, тав «Мәнъ Ёскве» нъяврамыт үщлахтын ма вәрыс ос тот тав вәт тәл сыс рүпиты. Та сыс 102 смена вәрыглавес, пуссын аквёет ты сыс хурум сботыра арыгтем нъяврамакве тот үщлахтас. Лов тәл сыс «Исторический клуб» колн нъяврамыт атыглыяна.

Любовь Павловна тох ләвыс: «Ам амти странам сака янытлылум, мән сботың мат блэв. Матъямас ам мирум магсыл

эрнэ рупата вәруңкве вөрмөгум, аномн нъяврамыт ёт рүпитаңкве сака ёмас. Ам мәм эруптылум, мән странавам сака яныг, ёр ос мирыт тыт пуссын юртыңыщ бләгыт. Ам номсахтым блнэ махум ёт вәйхатуңкве кәсащөгум».

Мот мәнщи музейт рүпитан нэ **Анна Ерофеева** Половинка пәвылныл Хонтәң районныл ёхталас. Тав рупата махманэ ёт юйбвыл тәлыт сыс ат грантолын вуйласыт, ты Россия Президент ос округ губернатор олныт, тыил тән йильпи колыт пёс щирыл үнттысыт ос суссылтапыт вәрсит. Район махманыл магсыл таквсы порат щаквщин фестиваль вәрыгләгыт, тот махум тәнүт пәйтәгыт, кәтыл мащтырләгыт ос халанылт мәнхәпыл касәгыт.

Анна Михайловна ләвыс: «Ты музейт мәнщи мир блупса суссылтэв. Савсыр колыт үнттыс ос пормасыт

А.М. Ерофеева ёмаспал нупыл үнлы

атыс ты ам ащбйкам Анатолий Николаевич Хомяков. Ам ань тав сымың тәлатэ элалы тотылум, матыр вәрнэ порат аквосытыл таве титыглылум, маныр хумус вәруңкве – тав мәнәв хултытэ. Хонтәң мәнщиит пёс йис вәрмалит мән элалы тотыанүв, мирн суссылтыанүв».

Валентина Пащанина, ханты нэ, Октябрьский район Шеркалы пәвыл музейт күщаиг рүпиты, тав ос ханты мир блупса мирн потырты, пёс щирыл махум щаквщүңкве ханищтыяна.

Ирина Фирсова, ханты нэ, Белоярский үст культура центрыт рүпиты. Тав нъяврамыт юнсахтуңкве, сакныл хорамыт хартуңкве ханищтыяна, пёс йис блупсаныл урыл мирн потырты. Ханты ос мәнщи нэт ёт акван-

Л.П. Стаканова

атхатәгыт, эргыт эргёгыт, ййквёгыт.

Сосса махманув коньпал мот мирытыл махум ос янытлавёсыт, тот хатанит, азербайджанцыт, рушит, удмуртыт ос мот махум ёхталасыт. Ты кәркам махум мән сымыңыщ янытлыяна.

Галина КОНДИНА

Юртыңыщ вос блэв

Ань йист сәвсыр мирыт акв нупыл ул вос кантлэгыт, ул вос халмалтахтэгыт, юртыңыщ вос блэгыт, таимәгсыл хөнтхатыглапыт вәрыглавет. Ханты-Мансийск үст яныгпöль этпост атыт Всероссийский форум национального единства вәрыглавет. Сака сәв мир мән округвн ёхталас. Хүрум хөтал сыс акван-атхатыгласыт ос тәнти мәхманыл ёт ёмас вәрмалит вәрнэ урыл мирн потыртасыт.

Форум öвыл хөталэт «Югра-Классик» яныг колт тәнти маснудыл нётнэг масхатам мәхум татем та ёмыгтасыт, потыртасыт. Тән ётаныл пашалахтуңкве ос хөнтхатыглап öвылтаңкве округ кұшай нэ Наталья Комарова ёхталас, тав мирн сәв сымың ләтың ләвыс, халанылт юртыңыщ, акван-нётхатым вос блэгыт.

Станислав Бедкин, ФАДН колт кұшай вәңын хөтпаг рүпитан хум, öс потыртас, ань мөт хөн мәныл аквосытыл мән палтув вораэтэгыт, мән öлупсав лүкамтыяныл, тыи мәхманув ул вос хүнтлэгыт, торгөн халанылт вос нётхатэгыт ос онтас вәрёгыт.

Хүрум хөтал сыс мәхум ләкква-уртхатым сәтхуйпов колнакыт рүпитасыт. Нэпак ловиньтан

округ колт «Создание контента на языках коренных народов» нампа вәрмалы вәрыглавет. Алпыл соса яныгпәла хөтпанув, нъяврамыт, мүй хөтпат тув ёхтысыт. Округ губернатор вәңын нэ **Елена Шумакова** мүй мәхум ёт пашалахтас, нъяврамыт эсгысанэ, матъёмас тән яныгхөтпат ләтңын хүнтлэгыт, эргуңкве, ййквуңкве ханищтахтэгыт.

Мария Волдина, стихыт, мөйтыт хаснэ яныгпәла эква, татем ёмас ләтңыл ләвыс: «*Ам öлнэм сыс сәвсыр мөт хөн мәтын ялантәлсум, сәвсыр мирыт ёт вәйхатасум, мән акваг юртыңыщ элалыт вос öлсүв*».

Та юи-пәлт Шапша пәвыл нъяврамыт ос «Лылың сөюм» колт ханищтахтын әгирищит, пыгрищит сәңквилтасыт, эргысыт, ййквсыт. Тән ань йильпи щир

«Лылың сөюм» нъяврамыт ос В.С. Меров

рыл сәңквилтап ос койп коныпал рущ гитарал ос мөтутытыл сәңквилтасыт, ты мус мәнъщи ләтңыл эргысыт. Юван Шесталов «Куккук нёлме» стих эргыт эргысаныл.

Тит мәнълат нэг ёхталасбиг: акватэ эвенкийка, мөтанэ удмуртка, тэнти ләтңыл эргыт йильпи щирыл эргысыг. **Ксения Кручинина** Красноярский крайныл öлы, тав такви мәхманэ группаг атыс, «АИНА» проект щёпитасыт ос эргим хөт-әти яласэгыт. Такви эвенкийский ләтңыл потыртаңкве хәсы, төва ләтңытатте вәганэ, омадән ләваве, тав эргыт пуссын такви ләтңыл эргиянэ. Сәвсыр уйхул турсуил сака нётнэг эрги.

Свети Ручкина, удмуртка нэ, таквинәтэ тох ләви-

тэ – «Ladi Sveti». Свети Ижевск үст öлы, ос такви группа öныщи, тән удмуртский ләтңыл эргыт йильпи щирыл эргияныл.

Этипәлаг аквата хөталт **Илья Самотёсов** мультфильмыт вәрнэ урыл мәхумн потыртас. Тән нъяврамыт ёт ты кастыл кәтыл хурит пöслысыт ос ищхипың утын вәрсаныл, акв юи-пәлт атсаныл ос тувыл потыр турсуил хассыт. Ты потыр Иван Сандрин ханты ләтңыл потыртастэ. Ты мөйт үринёква ёхтын урыл вәрсаныл. Тох ты кәсың мир тәнти щән ләтңаныл элалыт вос суйтыс, нъяврамыт вос пүмщалахтасыт, таимәгсыл сәвсыр пүмыщ вәрмалит номылматэгыт ос вәрёгыт.

Галина КОНДИНА

Юртыңыщ öлнэ сәвсыр мирыт

«Мощ хот» эргын нъяврамыт

Павлың мир Победа хөтал янытласыт

9 май Победа хөтал – ты мāk янытлан хөтал. Яныг хөнттыт нөх-патум хөтал мā янытыл мүйлаве ос вāве. Ты мāk эрнэ ялпың хөтал.

Хулюмсүнт пāвылт та хөтал турапыг блыс, таимāгыс Победа хөтал торжественный линейкатэ ФОК колт минас.

Линейка школат училиг рупитан бйка ос кадетыт тармыл пуңк-тотапыг блнэ хум Семён Владимирович Белоногов бвылтас, тав мāхум Победа хөталыл янытласанэ ос тох лāвыс:

– Ты Победа хөтал – мāk янытлан хөтал. Та пылыщмаң пора ювле хультам вāрмале акваг номуңкв эри. Хөнтлам мā-хум хосытыл ань мāнки посың хөталыл блэв, пуңк-урув мус блэв, ёралахтэв. Ты яныг хөнт вāрмаль номнэв мāгыс – Россия мā блуңкв паты.

Яныг классыт ханищ-тахтын нйврамыт «пост» лйблнэ щирыл пост ўрсыт, колонна щирыл ёмсыт. Пост ўрум нйврамыт школа пāлыл гимнастёркал ос пилоткал майлавёсыт: такем нётнэг сусхаты, хунь пуссын аквщирыл масхатым блэгыт. Ка-

дет пыгрищит ос кадет ўламаныл нөх-масым бщсыт. Мариинка школа агирищит ос яңк-фартуқың формал блсыт.

Тувыл яныг классыт ханищтахтын агит-пыгыт вальс йквыл йквсыт, Мажореткаг блнэ агит бс такем нётнэг йквсыт – пуссын аквщирыл ёхсэгыт, нйпаралэгыт, пўмашиг сунсуңкв блы.

Та юи-пāлт павлың мир-кол кўщай нэ Е.В. Ефаркина, ЛПУ кўщай хум А.А. Бондарь ос школа директор нэ Г.В. Третьякова Победа хөталыл мāхум янытласаныл.

Галина Владимировна Третьякова тох лāвыс:

– Сāвсыр щирыл нөх-патнэ вāрмаль блы: ман ханищтап мāt, ман спортивный ёнгилың мāt, ман бс мот матыр касыл вāрмалит халт, ты победа хөтал тāl акв щёс вос блы, мот тамле хөтал ул вос ёмты.

Ты янытлан хөтал мā-гыс ам пўмашипа лāтың ханищтахтын нйврама-

Нйврамыт йквёгыт

Мажоретка агит

Пыгыг эргег

нумн ос ханищтан хөтпанумн лāвёгум. Кāсың тālэ ёмт тан сака сэръёрыг ты кастыл щёпитахтэгыт. Ам номсэгум, пылыщмаң хөнтлын вāрмаль блум порат тōрумн товлың ўиг тыламлам мāхум нāнан кāсалыяныл ос номтаныл ёрыңыт нāн мāгысылың.

Тувыл нйврамыт, пāвлың рупата хөтпат ос нас пāвлың мāхум «Хөнт-

лым мāt порслым мāхум памятникын» щёри пинуңкв ялсыт, ос кāсың хөтпа хотьют кāсашас, школаң повар экватн пōртың сōламатыл тыттувёсыт ос исум щāил айтвёсыт.

Тох ты Хулюмсүнт пāвылт Победа хөтал минас.

Агит ос пыгыт ёмёгыт

Анна АЛГАДЬЕВА

Үс мир Победа хөтал янытласыт

Округ кўшай Н.Комарова ос үс мир лўпатат пинғыт

Ты тәл Победа хөталт хөнтлам мähманув нөх-патманыл пәсныл 79 тәл төвлыс. Россия янытыл кәсың мāt ты хөтал янытлавес. Ханты-Мансийск үст мир өс әлпыл пәсыл Победа паркыт өлнә мемориал Славы памятникын хорамың лўпатат тотсыт.

Тынакт округ кўшайт лāvсыт, мähмүм сāv хөтпал акван ул вос атхатәгыт, үргалахтым вос өләгыт. Ань тамле тәрвитуң порат өләв, мөртүм мāt мähманув хөнтләгыт, ос мән ляпавт аквхурип хөтпа хунь өлы.

Таимәгыс ты тәл парад өс ат вәрыглавес, мир акван ат атхатыгласыт, военный мähшинат ат яласасыт, «Бессмертный полк» ат әмыс. Туп кит-хүрум хөтпал мähмүм Победа парк нупыл әмсыт.

Мемориал Славы памятникын округ кўшай нә Наталья Комарова ос үс кўшай хум Максим Ряшин хорамың лўпатат пинсыг, хөнтлам порат патум мähмүм кәстысанән. Наталья Комарова хөнтлум мähмүм янытлан ләтың ищхйпың ут хосыт лāvыс, яныг хөнтыт патум мир кәстысанә, та порат рўпитам элумхөласыт янытласанә.

Максим Ряшин ос вәти кина-охса вәрыс, потре өс

«Столица» нампа эргын хөтпат

Н.М. Костин ос Максим пыгриш

аквта ищхйпың ут хосыт хунтамлаңкве рөви. Тав тох лāvыс:

«Ятил ветераныт ос Ханты-Мансийск үс мир! Нәнан ам ты яныг ялпың хөталыл янытлыяну! Мән мähманув нөх-патманыл пәсныл 79 тәл төвлыс, тыхөтал кастыл мән үсув Россия Президентувн «Город трудовой доблести» намыл майвес.

Та порат рўпитам нә Софья Сергеевна Кузнецова лāvме щирыл, Ханты-Мансийск үсн тамле нам вәим миңкве эри, та хөнтлын нак порат лүйи мähмүмүм этә-хөталә рўпитасыт, туп Победа хөтал урыл номсысыт, таве ляпамтасаныл, таимәгыс ты нөх-патсыт.

Ветераныт ам сāv әмас, сымың ләтың ләвөгүм, сāv тәл пустәгыл вос өләгыт! Ань хөнтлын мähмүмүм юв пустәгыл вос өхтәгыт, та тәрвитуң нак вос оигпи. Мән странавт өлнә кәсың хөтпа Победа хөталыл янытлылум!»

Ветераныт өлнә ко-

ланыл пөхан эргын-йквнә мähмүм өхталасыт, «День Победы», «Катюша» ос мөт эргыт эргысыт. «Столица» нампа духовой ансамбль «Октябрь» культура колт рўпиты, пуңктотнә хөтпаныл тох лāvыс: «Мән кәсың тәл Победа хөталт ветераныт ос та тәрвитуң тәлыт порат рўпитам хөтпат өлнә коланылн ялантәв, тән мähсыланыл эргын инструментайл өнгөв, эргөв. Тәнаныл мән сака янытлыянув, эруптыянув, тән элы-пәланылт мähмүс хұтахләв. Пуссын пустәгыл вос өләгыт, Победа хөталыл янытлыянув!»

Ханты-Мансийск янытыл өлнә музетт ос нә-пак өщнә колытт үс мир мähгыс сāvсыр суссылтапыт ос хөнтхатыглапыт вәрыглавөсыт, няврамыт ос яныгхөтпат нөх-патум тәксар мähмүм өвылтыт потыртасыт, тәнаныл янытласаныл.

Светлана
РОМБАНДЕЕВА

Хөнтлын мāt сакватым тёрсупыт

Москва үст Победа хөтал кастыл Поклонный гора нампа яныг кант сāvсыр танкыт, мāшинат, писалит ос мāнь товлыңхāпыт суссылтаңкве тотвёсыт. Ты СВО мāt хөнтлым ты тёрсупыт мāн сālтатанувн сакватавёсыт.

Ань мōт хōн мир вос вāганыл, Россия ёт хөнтлуңкве тāн ат вёритэҕыт, мāн армияв ёрыг олы ос мāнти мāvн люль сымың утыт ат тārтыяныл, нйврамыт, яныгхөтпат армиявн вуянтавет.

Суссылтапт рүпитан сālтат такви наме лāvыстэ – Рэмбо, тав тох потыртас:

– Ты суссылтап ань таимāгсыл вārвес, мир вос вāганыл, манхурип техникал, манхурип писалитыл мāн Россия мирув нупыл Украинат хөнтлэҕыт. Сāv мōт хōның мāнытныл танкытыл, мāшинатыл тāн тётает, мāнь товлыңхāпытыл тотает, туп мāн сālтатанув ёт вос хөнтлэҕыт.

Ос мāн сālтатанув тыил хунь пилэҕыт, тāн ты тёрсупыт пулиг-пātлуптыяныл. США, Германия мāшинат ос танкыт эрттам татем та тākыт, нматарыл ат сакватавет. Ос ань ёхталам мāхум вāганыл, тāн

тёрсупаныл мāн пуссын пātлуптыянув ос нōх-пātэв, сунсэн, хумус тāнаныл хот-сакватасанув.

Нйврамыт ос мāньлат хөтпат ань сунсэҕыт, мāн армияв тāнаныл вуянтым тот хөнтлэҕыт, олнэ мирув пилтāl вос олэҕыт. Сātлов арыгтем тāl ювле хуль-тум порат мāн опанув-ащдйканув фашистыт ёт хөнтлысыт. Ань ос акв тамле бвыл ёмтыс, мāн странавт тамле люль мāхум ул вос кұщайлахтасыт, таимāгсыл мāv ос мирув вуянтылүв, нацизм мāн халувт тыт ул вос ёмты.

Поклонный гора лāvнэ мāt сака сāv мир ёмыгтэҕыт, сунсыглахтэҕыт, тāн халаныл мōт хōн мāныл ёхталан туристыт, тāн танти лātңыл та потыртэҕыт, пōслэҕыт, ул лāvёҕыт, тāн странанылт вārнэ тāk ос ёр мāшинат тох та сакватанэт. Ань ищхйпың лōпсыт ты урыл тасāvит потырхансаве.

Суссылтапын щалтнэ āви

Хот-сакватым танк

Нāйн щарим мāшина

Запад нупыл олнэ мирув номсасыт, мāн ётув тāн эрттам ёраныл ёхты, насати, щар ат вёрмынэныл. Россия хөнтлуңкве ат кос таңхыс, танти та 2014 тāl пāsныл касың хөтал ДНР ос ЛНР пātлуптасаныл, тувыл Белгородский область пātлуптаңкве патвес, нас роттыг олнэ мāхум алыщлавёсыт, таимāгсыл армияв нōх та квālтапавес, СВО хөнт та бвылтавет.

Ань касың хөтал сāl-

татанув пāvлыт, ұсыт Украинат выганыл, националыстыт сысы нйвлыяныл.

9 май – Победа хөталт Москва үст сālтатыт нётнэг ёмеҕыт, ты Великий Отечественный войнат хөнтлам, порсум мāхманув номнэ мāгсыл парад вāрыглаве.

В. Кондин потре хосыт
мāньщи лātңыл
Г. КОНДИНА хансыс

Мāнь товлыңхāп

Ләтнүв хаництан ағи

Яныгпобль этпост Москва ұсныл Ханты-Мансийскын мәнъләт ағи Мария Сатина ёхталас, мәнъщи ос ханты газетаг вәрнә колн щалтсас. Мария мәнъщи ләтың ханицты, төва ләтңыт хұлыянә, мән ётув мощ потрамас. Нән ань элалъ тав потре ловиньтәлбн.

– Ам Москва МГУ колт теоретический прикладной лингвистика отделения китыт курсыт хаництаптәгум. Ань нән ұсын экспедиция тәла щирыл кетвәсум – мәнъщи ләтың вәнә хөтпат кәсаланкве, тән ётаныл потрамаңкве ос ләтың хаництаңкве ёхтысум.

Нән ләтңын ам мөлты порат хаництаңкве овылтаслум, тав урёт научный руководителю Владимир Александрович Плунгян потыртас, анузн нәпакыт мис, вос хаництәгум. Тувыл Дарья Олеговна Жорник ёт вайхатасум, тав мәнъщи ләтың хосат тағыл ханицты, мәнъщи мәхум палт сәв щәс ялыс, тән халанылт олыс, ань ләтңын вәгтә, татем ёмашакв потырты.

Мән рупатавт китыглахтын ләтың атхунь сәв олы, матыр тәра-паттункве эри, китыглахтәв. Дарья Олеговна анузн акваг нёты, матыр-ати хултыглы. Тыг ань тав ётә ёхтысум.

Мәнъщи ләтың – сака нётнә ләтың, сәвсыр пұмыщ конструкцият оныщи, тыщирыл-тащирыл лягалаңкве рөви. Учёныитн тав Уральский нампә ләтңыт щёмья палт тұлвес, тот ольнә ләтңытыл нән ләтңын шар мөт хурипа.

Ам ань «рищ» ос «кве» суффиксыг торыг рупитәгум, ты тәла хаництылум. Мәнъщи мәхум хоты порат ләтңаныл тән ётән ләвияныл (ағи – ағирищ, ағикве; сөвыр – сөвыррищ, сөвыркве; хәп – хәприщ,

хәпкве), манрыг тох ләвёгыт, та маныр, тәрапаттәгум.

Тыт, Ханты-Мансийск ұст, ань ос ты ләтңыт урыл мәнъщи хөтпат китыгласанум, сәв пұмыщ, эрнә потрыт ёл-хассум. Мощёртн учёный мәхум яныг хөнтхатыглап вәрёгыт, тәланыл намаясаныл «**Малые языки в большой лингвистике**».

Ам тот ос потыртаңкве патәгум, «рищ» ос «кве» суффиксыг урыл ләтың ләвёгум. Тувыл курсовой рупатам ос мәнъщи ләтың овылтыт щёпитылум, номсәгум, тәлам ёмас щирыл мины.

– **Мария, наң тыт ань мәнъщи хөтпат ёт хөнтгылахтасын?**

– Вәим, хөнтхатыгласум, потрамасум. «Лүймә сәрипос» газета вәрнә колынт сымың хөтпат рупитәгыт, маныр китыгләгум, пуссын ләвёгыт, нәмәтыр ат түйтәгыт. Пёс олупса, пёс накыт овылтыт потыртасыт, тувыл тәнти ты урыл маныр номсәгыт – ләвсыт. Лингвист хөтпа мәгыс ты сака эрнә вәрмаль.

Тувыл Дарья Олеговна ёт «Торум Маа» музейн ос ЮГУ колн ялсумён, тот ос мәнъщи ос ханты хөтпат ёт хөнтхатыгласмён. Мәнъщи нәг Татьяна Степановна Гоголева ос Надежда Геннадьевна Алексеева щәнә ләтың нөх-вөрмалтан мәгыс сәв ёмас тәлат вәрёг. Мәнъщи нәврамытн ләтың хаництаңкве нётәг, сәвсыр хаництапыт щё-

Мария Сатина

питәлэг. Ань ос мәнъщи мәхманән ёт ищхипың ут хосыт цифровой проект вәруңкве вуйхатасыт, та тәла палт мәнъщи ләтңыт ос предложеният тұлэгыт. Хуньт тах мәхум, нәпакыт ос газетат коныпал, ты ут хосыт ләтың хаництаңкве патәгыт.

Татьяна Степановна ос Надежда Геннадьевна ЮНИИТ колт рупитан мәхум ёт потыртахтасыг, ань ты цифровой проект тәла вәруңкве тән ты нётәгыт.

Ам сүстәмт, ты ос сака ёмас мәхум, сымыңыщ потрамёгыт, нётәгыт, ань мәнъщи ләтың элалъ вос олы, нәврамытн ос ләтың вәңкве тахнә хөтпатын вос хаництаве. Ты тәла палт тән мұсхал щирыл вуйхатасыт, торыңыщ вәрияныл, ань мәнъщи ләтың хаництаңкве кұстыр вос олыс, тонт янге-мәне таве пұмщалаңкве, щәгтым хаництаңкве патыяныл.

Ты мәгыс ам номтум сака ёмас, номсәгум, мәнъщи нәврамыт ос мәнъләт хөтпат тәнти ләтңаныл хаництаңкве ос вәңкве патыяныл.

Туи порат мён Дарья

Олеговна ёт ты мән ос ёхталымён, Хәльұст нәврамыт мәгыс «Туи школа» щёпитәв. Ань мәхманум ләвсыт, туи кастыл мәнъщи ләтың потыртан тёмьл вос хаництылум, нәврамыт ёт туп щәнә ләтңыл потыртаңкве патәв.

Ам омам мөт ләтңытыл ос сака пұмщалахты, тав сәт ләтың вәг, потыртаңкве хәсы. Аятәтә щирыл грузинка – мегрелка, мегрельский ләтың вәгтә, аятәтә ты ләтңыл потырты, омаәтә щирыл ос еврейка, омам ты ләтың ос вәгтә.

Ань потрумён та оигпас. Мария 19 тәлә туп төвлыс, ос тамле яныг тәла палт та вуйхатас – мәнъщи ләтнүв хаництытә, тав ётә рупиты, элалъ тотытә. Матъёмас ань таве вәглюв, хунь ёхты, атхунь нётылұв, номсәв, аквьёт мән сәв эрнә тәлат вәрёв тах.

Тыятил мәнъләтәгиквен мән сәв ёмас, сымың ләтың ләвёв! Пус кәт, пус ләгыл вос олы, ёмас номтыл вос яласы!

Светлана РОМБАНДЕЕВА

Хөнтлам мәхум ат ёрувлыянув

«Югра лылыёп» организация-колт яңк нәтнэ Этпос сатыт хөталэт сосса мәхум Ханты-Мансийскат акван-атыглавёсыт. Тот онтолов хөталэ кастыл «Под небом Победы» нампа этипала вәрыглавес.

Өвлэт Россия гимн-эрыг хөнтлым пуссын нөх-лөльсыт. Кит мәнлат хөтпаг Ольга Князева ос Виктор Банк мүй мәхум ёт пащалахтасыг. Тувыл мәхум 1941-1945 хөнтлам тәлыт урыл потрыт элалы хөнтлысыт, тот порслум хөтпат кастын мәгыс акв кум астал лөльсыт.

Та юи-пәлт округ ветеран Советыт пуңкотнэ нэ Ираида Самолова Ханты-Мансийск үс «Город

трудоу доблести» намыл маим урыл потыртас. Усувт акв үсхулыт пёс хурит суссылтавет, тот потыр-охсат ловиньтаңкве рөви.

Мән округув йивныл писальнакыт, пәртныл товлыңхапыт вәрыглам, хул алыщлым ос вөраим сака сәв нётыс. Ань ос яныгпала хөтпат СВО мән нётмил вәрнэ тәлат өвылтыт вәти кина суссылтавёсыт.

«Югра лылыёп» нампа

И. Самолова

колт кұщай нэ Людмила Алфёрова мир ялпың хөталыл өс янытластэ. Вәти кина сәв мәхумн вос сунсаве, тох округ история хоса ат ёрувлаве тах. Ты

пора хөнтлам сосса хум хөтпанув наманыл акв нэпакн ань атуңкве эрөгьт.

Мүй мәхум мәгыс Александр Константинов эргыт эргыс. «Ёмвош ёх» нампа эргын нэт эргысыт ос стихыт ловиньтасыт. Тувыл кәсың хөтпа такви аще, өпатэ, ащөйкатэ манос акияныл кәстысаныл.

Дина Герасимова атятэ Измаил үст ёл-щөпитым мätэ хөнтме, хуньт тув ялуңкве номсы. М. К. Волдина мөтыт тәлт ханты ос мәнщи стихыт ловиньтан касыл вәруңкве лавыс.

Тамара МЕРОВА

«Ам - Этпос. Ам - Хөтал» нампа нэпак

Стихыт хаснэ нэ Алла Иштимирова-Посохова Ханты-Мансийск үст 6лы, ты накт йильпи нэпаке тәратавес. Тот яныгсәт стихыт хансымат, ос та нэпак пұмыщ щирыл вәрвес, кит пәлагөтыл ловиньтаңкве рөви. «Ам – Этпос» намаим акв пәлэт атпан стихыт хансым өлэгьт, «Ам – Хөтал» мөт пәлэт аквты сәвит.

Ты өвылтыт Алла Иштимирова-Посохова тох лавыс:

– Ты нэпакум ам омагум-атягум янытлан мәгыс тәратаслум. Төва стиханум сәртын тәратым «В языках огня» нэпакумт өлсыт, төват ущты хассанум ос тув вәрсанум.

«Ам – Хөтал» нэпакт омам Фаина Иштимирова янытлан ос тав өвылтыт хансым стихыт вәрсанум, «Ам – Этпос» – атям Роман Иштимиров мәгыс стихыт щөпитасанум.

Амки урумтыл өс потыртэгум, ам сәв кәлп өщнэ элумхөлас, омам рутанэ хантыи ос мәнщииг өлэгьт, атям рутанэ ха-

танит ос башкирыт.

Стиханум ловиньтаныл порат нән ам лылым, ам өщнэ сайтум ул торгамтылын. Омам мәгыс хансум стиханумт мөт мирыт ёт өлнэ, сәвсыр хулнэ ос матыр ханищтан тәлат өвылтыт өлэгьт, атям мәгыс – ам вөритан накум, сытамыг өщнэ номтанум тув хассанум».

Нэпак тәратан элыпәлт филология наука кандидат нэ Виктория Сязи ос Союз писателит колт рупитан нэ Елена Аушева потыртасыг. Тән Алла Иштимирова-Посохова стиханэ сака номтыңыг ловиньтыянән, тот сака сәрьёр тәлат урыл

Алла омагэ Ф.П. Иштимирова ёт

мәк торгамтан щирыл хансымат.

Ты нэпаке суссылтанэтэ порат литература ёмщакв вәнэ хөтпаг А.Н. Семёнов ос И.А. Верховский өс ёмас ләтың лавсыг. Сосса мәхум пёс наканыл элалы тотнэ щирыл номсахтэгьт, тыи сака ёмас. Акв стих «Улум» Аллан сака мұсты, ань мәхумн таве ловиньтастэ.

Мөлал аном мәнщи ләтңыл стих толмашлаңк-

ве мистэ, тав «В языках огня» китыт нэпакт 6лы. Омагэ сака щәгтым 6лы, пұмаципа ләтың агитән лавыс, атятэ хосат тәгыл мөт үст 6лы, нәматыр иң ат вәг. Тән моляхнув акван вос хөнтхатэг ос потыртэг. Мән ос ләвилүв, мөт стихыт вос хансы, пус кәт, пус ләгыл.

Тамара МЕРОВА

Хөнтаң мәньщи ойка потре

А.П. Кауртаев ос Д.В. Герасимова

Ты яныгпала мәньщи ойка наме – Анатолий Прокопьевич Кауртаев, мән округут тав сав мирн вәве. «Почетный житель ХМАО-Югры» яныг нам оньщи.

Ойка 1935 тәл мән таквс этпос 8 хөталэт Хөнтаң районт Учinya павылт самын патыс, ты тәл таквсы тав 89 тәлэ тах төвлы. Ос тәланэ тыкос янгыт, такви тай сака кәркамыг олы, тыг-тув вөвыглаве, кұщаит нупыл савсыр тәрвityң вәрмалит урыл потырты, ләтңе хұлаве.

Школа әстламе юипәлт тав Ленинград үст ханищтахтас, биология учителяг емтыс. Рүпитәңкв юв ехтыс ос тәра Леуши павыл школат кұщаиг паттувес.

Анатолий Прокопьевич әтятә мәньщи хөтпаг олыс, оматә руш нә. Тав мән тәгыл номтыңыг ос вәщкатыг яныгмас. Ань ты мус тамле хөтпаг олы, сосса мир тармыл-патыяңә, үргалыяңә, уральтыяңә.

«Югры лылыөп» организация вәрима пәсыл тот рүпиты. Нижневартовский отделеният пуңкотнә хөтпаг олы.

Кос хунь яныг сапрәни те вәрәве, акваг тув вөваве, сосса мир тәрвityң вәрмалит осн-паттыяңә.

Юи-өвыл тәлытт тав Тюмень үст олы, Ханты-Мансийск үсн ос акваг ехталы.

Та тәл оигпам элы-пәлт тав үсувн ехталас, төнт ты тав етә хөнтхатыглас-мән. Ам ойка мощ потыртаңкв вөвыслум, тав тох ләвыс:

– Нән вәглың, мән сосса мәхманув сав тәрвityң вәрмалы оньщәгыт,

М.М. Айпина ос А.П. Кауртаев

эрнә нәпакыт тәл тән вөрт шар акв йив сәгруңкв ат вөрмәгыт. Ань сав ханты хөтпа колтәгланыл ет вөрт оләгыт, сәккон тох хансым олы – тәнанылн кол үнттын мәгыс 25 тәл сыс акв щәс вөр сәгруңкв рөви. Сәлы ощнә хөтпа кораль вәрнә мәгыс тит тәл сыс акв щәс разрешен-ие-нәпак виңкв вөрми.

Хотьют тамле нәпак ат оньщи, тав олның штрафыл та пинаве. Вөр уральтан хөтпат йилпи аңквал те кәсаләгыт, ос йив ел-сагрум хөтпа хөнтыяныл те, тәнаныл тәла әтим – ты сосса хөтпа вөрт олы ман әти.

Ты урыл ам округ кұщай нә Н. Комарован ос тав ваңын хөтпанән сав щәс потыртәлсум, емащакв хұнтлаве ос ювле тох ләваве – тән «Лесной кодекс» нампа сәккон мөт щирыл хансуңкв ат вөрмияныл, тәнти ат вәганыл, ты тәла емасыг хумус вәруңкв эри.

Ам тох номсәгум, ты вәрмалит ет обществен-ный организацият вос рүпитанувыт, тән ты эрнә рүпата вәруңкв вөрмәгыт. Ос матрыг сосса мирн нәтуңкв сака ат таңхәгыт.

Мөт вәрмалы урыл сымум ос сака щәрги. Ань сав мәньлат хөтпа хөнт-

лын мән тотвәсыт. Тән халанылт сав ханты хум олы. Мән Нижневартовский районувт оlnә тит ханты хумыг мәглын тагатан яныг пөсыл май-весиғ.

Акватә Тимофей Прасин, тав пилтәлыг хөнтлы, тәксар, нәматырныл ат пилы. Омаге-әтяге сас кәркам хөтпаг, щәне Светлана Федоровна сав тәл школат рүпиты. Пыг мәньтәгыл әще ет вөрн ялантас, вөраяс, хұл алыщлас.

Ань ос яныгман нәврамыт кәтаныл тупкамыт, телепонаныл кәтыт пувим яныгмәгыт, воссыг нәматыр ат хәсәгыт – сәграп кәтыт ат пувыгласыт.

Сәлы үрим ань яныг хөтпат рүпитәгыт, тән пенсиян миннәныл юипәлт ты сәлыт хотьютн оньщүңкв патавет. Мәньлат хумыт сәлы үруңкв ат кәсащәгыт, вөрт олуңкв ат таңхәгыт.

Юи-өвыл тәлыт оlnә мав кұщайт ләвәгыт, школат «труд» урокыт тах вәравет, тот тән ханищтаңкв патавет. Ам сав щәс кұщайтн потыртәлсум, сосса нәврамыт ханищтаңкв эрәгыт. Хусахтем тәл ювле хультыс, школат урокыт ущты вәруңкв патавет.

Хосат кәсың школа «производственный базат» ләвнә мә оньщис, тән нәврамыт ет вөрн ялантасыт, матах хөтал тот олыс. Тувыл кұщайт ты емас тәла хот-висаныл. Ань ос ювле ты тәла нөх-вөрмалтаве. Тох ты оlnә.

Анатолий Прокопьевич тамле ты емас сымың мәньщи ойкакве. Ань нәвраманә ет Тюмень үсн олмыгтас, әкватә хосат әтимыг емтыс. Тав сав тәл пустанәгыл элалы вос олы, такви Отыранән вос үргалаве.

Валентина ВАСИЛЬЕВА

Ёмас Эрыг Элумхоласн Олуңкве Нёты

К.В. Новыхов

Тамле ёмас латңыл акв самың хөтпа урыл амки потрум ань ты овылтылум. Константин Васильевич Новыхов яныг хөнтлан нак олум порат хөнтлаңкве ялыс ос ётыл «19 Партсъезд» нампа колхозт сав тал рүпитас.

Ам мән ныврамыг ол-сум кос, ос таве ёмашакв номилум. Тэк ос мөт павылквет олнэ мирн сака янытлавес. Константин Васильевич карс, нёмса ос самың хөтпаг олыс, щань

латңыл туп потыртас. Тав ханты пёс йис вәрмалит ёмашакв вәсанэ.

Номилум, тав акв порат Юхангорт павылт Уй йиквнэ вәрмалы вәрыглас. Эргуңкве сака хәсыс, ойка мирхал, районный, окружной фестивалитн акваг вөвыглавес. Тав эрганэ 1960 тал порат Москва үст ёл-хасвёсыт. Тав эрганэ ань кәсың элумхолас хүнтлуңкве вёрми. Ам сака янытлахтэгум, тамле ёмас хөтпат ёт акв павылт олсум ос тав ётэ вайхатасум.

Константин Васильевич 1924 тал яныгпөль этпос 15 хөталэт Хальүс район Юхангорт павылт самын патыс. 1942 талт вөртур этпост хөнтлаңкве минас. Овлэт Новосибирск үсн тотвес, тот стрелковый батальонт хөнтлаңкве ханищавес.

1943 талт мәнполь этпосныл стрелковый батальонт Смоленск үст ювле вуйянтас. Аквта талт сүкыр этпос 16 хөталэт сакватавес, пүльницат хоса пусмалтавес. Константин Васильевич «За отвагу» нампа мағлын тагатан пөсыл майвес. Г.К.

Тэк павылт

Хөнтлам хумыт

Ты хурит Новыхов Константин Васильевич атятэ, экватэ, эще ос нывраманэ ёт 1950 талыт порат пөслувёсыт

Жуков 100 талэ төвлын кастыл мағлын тагатан пөс ос сав мөт металит оныщас.

Тав 1939 талт комсомольцыг хасхатас. Ос хөнтлан мәныл юв хунь ёхтыс, «Путь Ленина» нампа колхоз кұшай вәңын хөтпаг паттувес. Ты юипәлт Новинское павылн «Коминтерна» нампа колхоз кұшаиг рүпитаңкве кётвес. 1952 тал пәсныл «19 партсъезд» нампа колхозт хул алышлым, вөраим рүпитас. Павыл миркол депутатыг сав щёс пөриалвес.

Кәркамыг рүпитама мағсыл эсгувес ос янытлавес, тав «Заслуженный колхозник», «Ударник коммунистического труда» нам оныщас ос «За доблестный труд в Вели-

кой Отечественной войне 1941-1945 гг» мағлын тагатан пөсыл майвес.

Экватэ Елена Павловна Новыхова ёт, такви опарыщ наме Неттина, 11 ныврам ошсбг. Хум такви ос яныг колтағлыт яныгмас, хұрум қаңканэ – Устин, Александр ос Алексей яныг хөнтыт порслувёсыт.

Константин Васильевич 1999 тал ват сәграпнал этпос 29 хөталэт атимыг ёмтыс, Тэк павылт ёлщөпитавес. Рүтанэн, Тэк павылт олнэ махумн тав номаве ос яңк нәтнэ этпос 9 хөталэт таве кәстыяныл.

Марина Табун кетум потре мәнныци латңыл **Людмила ТЕТКИНА** хансытэ

Ёнғум нйврамыт

Спектакль суссылтэҕыт

«Тыт сәрипосыт суйтәлквет»

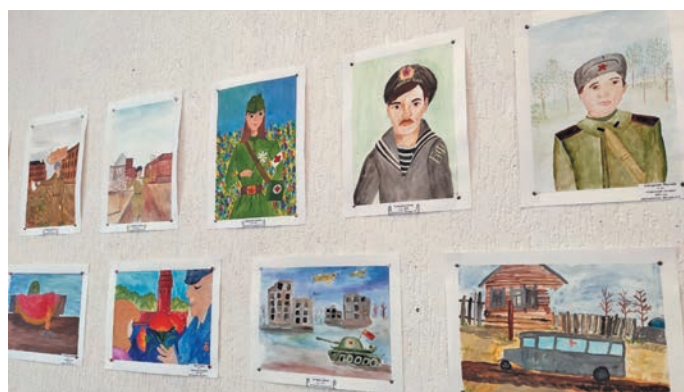
Ты нампа спектакль нйврамыт Хулюмсүнт пәвылт суссылтасыт. Яңк нәтнә этпос хұрмит числат «Фортуна» культура колт хөнтлан вәрмалы урыл спектакль блыс. Школат ханищтахтын нйврамыт «А зори здесь тихие» нампа пёс кина-лөмт щар кина хольтыл суссылтасаныл.

Суссылтап вәрмалы бвылтан элы-пәлт мирколт рупитан хөтпаг В.И. Огарко ос О.В. Давыдова тыг ёхталам мәхум пуссын «Георгиевский лентал» уртсанән. Тувыл ущ спектакль бвылтахтас.

Өвләт китыт классыт ханищтахтын әгирищкве Даша Валеева «Хөнтлан вәрмалы ёл-пөйилттәлан» эрыг эргыс, такем суиңыщ, щар сымныл нирхатнә щирыл эргыс, төва мәхум саманыл самвитыл амарвёсыт.

Тувыл ат әгирищ ос акв пыгрищ Б.Л. Васильев хансыглам потыр хосытыл ос кина щирыл мәнә спектакль суссылтасыт. Егор Шмонин, 7 классыт ханищтахтын пыгрищ, тав әгит тармыл Васков хольтыл командирыг блыс.

Егор такем харилыг потырты, әгиянә тав ләтнән такем хұнтлэҕыт. Пыгрищ ләви, ты спектакль ёнгын элы-пәлт «А зори здесь тихие» кина ёмщакв сунсыстә: хумыс потыртаңкв, хоты

Нйврамыт пёслам хурит

мәт хумыс ләвуңкв эри - кинаныл ханищтахтас.

Тувыл, солы, нйврамыт пуссын такем сэръёрыг ёмщакв ёнгысыт, сома мāk артистат. Сома кина суснә хольт тән нупланыл суссув ос кәсың әгирищ любцнэг сәль блыс. Спектакль оигпам порат Виолетта Вилькова ос Надежда Нефёдова эргуңкв ханищтан нәтән М.С. Колеснева ёт ос акв военный эрыг рущ щирыл «А заката алые» эргысыт.

Хулюмсүнт пәвылт ДК «Фортуна» колт кұщаиг бльнә мәнәлат нә Елизавета Чевдарь такви театральный студия «Фактура» школьникитыл атыс, тот тав нйврамыт ханищтыянә: мир элы-пәлт потыртаңкв вос хәсэҕыт, ул вос эссамтэҕыт.

Спектакль суссылтам нйврамыт:

Старшина Васков – Егор Шмонин, 7 классыт ханищтахты

Рита Осянина – Евгения Игнатова, 8 классыт ханищтахты,

Женя Комелькова – Екатерина Чебурашкина, 9 классыт ханищтахты,

Соня Гурвич – Ксения Меньшикова, 7 классыт ханищтахты,

Лиза Бричкина – Таисия Рядькина, 7 классыт ханищтахты,

Галя Четвертак – Дарья Шевченко, 6 классыт ханищтахты.

Ты пёс кина акв щёс хунь сунсыгләлаве. Кәсың суснә ёмт тыстым сунсэҕын. Хөнтлан вәрмалы – мāk пилыщмаң вәрмалы. Ты урыл вәңкв ос номуңкв эри. Элнаң тамле вәрмалы ул вос ёмтнув.

Анна АЛГАДЬЕВА

www.khanty-yasang.ru

Егор ос Таисия халәнт потыртэҕ

Хатанит хұрум ёнгил суссылтасыт

Моблалнув хатань артистат тәнки спектакляныл ёт тыг Ханты-Мансийскан вбывглавёсыт. Габдулла Кариев нампа Казанский яныг театрыт тән мәнълат хөтпат мәгыс рүпитэгыт.

Тыг ёхталам тәланыл Российский культура министерство пәлыл ФГБУК «Росконцерт» пәлыл вәрыглавес. Мән үсувт мүй хөтпат хұрум спектаклит суссылтасыт.

Кәсың этипалаг сосса мähманув хотты спектакль сунсуңкве ёхтала-сыт. Овлэт тән «Лейли и Меджнун» ос «Необыкновенные ичиги» ёнгыг суссыт, юи-бвыл хөталыт – «Гульчачак».

Тән хатань мähум пёс мөйтаныл щирыл манос ювле хультум нотыт блум потрыт хансум Гаяза Исхаки ойка щирётыл ёнгилыт щёпитасыт.

Тувыл таи пумыщ блыс, артистат пуссын хатань ләтңыл потыртасыт ос тән ләвнэныл юи-пәлт акв хөтпа руц ләтңыл потрыт толмашлыянэ.

Спектаклит суссылта-маныл юи-пәлт режис-сёр-хум Булат Гатауллин Ханты-Мансийск үст блнэ мähум ёт вәйхатнэ мәгыс потыртаңкве акван-вбв-санэ. Тән артистаныл ёт «чак-чак» мәгың тәнүт тотсыт ос мähум лүптаң щәил айтсаныл. Төнт Булат тох ләвыс:

– Мән «Гульчачак» спектаклюв бвыл щёс мөт мät суссылтаслүв. Тыт ёнгил коланын щар мө-таныг блы, нәйпос вәрнэ хөтпавн мұсхалыг рүпи-таңкве тыт вёрмыс. Тав рүпататэ ёмщакв вәры-стэ, артистанув эрнэ щир-ыл тыт молях ёнгуңкве ханьщувласыт.

Ёнгиланувт мән пуссын хатань ләтңыл потырты-янув. Ты мән мәгсылув щәгтыг ос эсгилыг блы. Мән мәнки щән ләтңыл

ёнгуңкве сака таңхёв ос театрувн ёхталан мәнълат агитн-пыгытн щән ләтңув вос хұн-тамлаве, торгамтаве ос элалъ ханищтаңкве вос патнуваныл.

Тамле мäk тәла тотым мән акваг элалъ рүпитаң-кве номсэв. Акв тамле номтыл блуңкве мән «Хөтал» нампа Ас-угорский театрын ләвёв.

Ты артистанув ёт мән тыт сака ёмщакв мүйлы-сүв. Тән мәнавн акваг нётсыт, матыр-ати сус-сылтасыт, мән акван-юрщхатсүв ос тәнаныл Казань үсувн үриянув.

Тувыл Ханты-Мансийск-ат блнэ хатанит тәнки щән ләтңыл потыртаң-кве патсыт, хот-щәгтым пұмашипа ләтың ләвсыт. Спектаклит суснэныл порат төва мәнълат хата-нит щән ләтңыл нәм-тыр ат торгамтасыт, тән пальн тагатан утыл хұнт-лысыт, тән тот руц ләтңыл толмашлавлёсыт.

Мән Валентина Тарлина,

Касумныл ёхталам ханты нэ, ёт мәнки щән ләтңыл ювле-потыртаңкве бс тахмаясмён. Валентина ләвыс:

– Хөталаквев пуссын мән мәгсылув посты ос ам ты хөтал нән ләтңын хұнтамларум, нән пёс наканын тәра-паттысум. Мән акваг щирыл мäv-витув нупыл пбикшим блэв, мән мөйтанувт акваг холът ёмас вәрма-лит вәрнэ хөтпа люль вәрмалит вәрнэ хөтпа ёт пёрщегыг. Ань вәглүв, тән акв кёмыл блэг, нәм-хотьютэн нөх-патуңкве ат вёрми, туп тәнки халэнт румалахтым вос блсыг. Ам ань ты спектаклин сымт бньщилум, амки ёмас номтыл элалъ блэ-гум ос матыр пумыщ тәлат вәруңкве патэгум, ос Казань үсн ялуңкве тахмаясум.

Ам Валентина потре мәнъци ләтңыл толмаш-ласрум ос хұлтсум, тән сака ёмас вәрмаль вә-рёгыт, тәнки щән ләтңа-ныл эрнэ щирыл ёмщакв элалъ тотыяныл. Казань үснул ёхталам артистат хот-щәгсыт, тән насати, нила хөтал сыс ханты ос мәнъци ләтңыл потыртан хөтпа аты вәщинтасыт.

Таквсы «Хөтал» нампа Ас-угорский театрув тув хұрум ёнгиланыл суссылтаңкве тоты – тыи «Сказка на бубне», «Я-Человек» ос «Матерь-огонь».

Тамара
МЕРОВА

Лүймә сәрипос
(Северная заря)
№ 9 (1315), 16.05.2024
Соучредители
Дума, Правительство
ХМАО – Югры
Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО – Югры

Редакция
ВРИО главного редактора –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-24-02
Заместитель главного редактора –
Кондина Г.Р.
Телефон (3467) 33-22-72
Ответственный секретарь –
Узель В.В.
Телефон (3467) 33-23-09

Адрес редакции и издателя:
628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52
E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru
Отпечатано:
ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, д. 14.

Индексы 04399, 54399
Тираж 1710 экз.
Заказ 2043
Цена свободная
Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения редакции.
Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной

службы по надзору
в сфере связи,
информационных
технологий и массовых
коммуникаций
по Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.
Свидетельство
о регистрации
ПИ №ТУ 72-00795
от 23 января 2013 г.

12+

Яныг хөнт порат мир сәв рүпитас

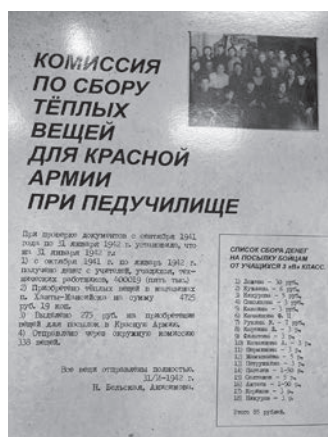
Ты тәл Өвылтахтам порат Ханты-Мансийск үс яныг намыл майвес – «Город трудовой доблести». Ты кастыл «Торум Маа» музейт сәв хөтпа акван-атыглавес.

Е. Ромбандеева

Писалит суссылтам хум

79 тәл ювле ты хуль-тыс, мән мāv вуянтам сәлтатанув нөх-патсыт. Ос маныр тәрвит төнт олсыт, ты йис мир хот ул вос ёрувляяныл, яңк нәтнэ этпос сыс сәвсыр ёмас суссылтапыт вәрарет, яныг хөнт урыл потыртан мāгыс мāхум акван-атыглавет.

тувыл сәв пормас ты суссылтапн тотыглавес. Ты музейт рүпитан хум Юрий Квашнин мощ Өс потыртас. Тән 2003 тәлт Ханты-Мансийский район янытыл Өлнэ мән пāvлың мән ялсыт. Төнт ветераныт ёт, труженик тыла мāхум ёт хөнтхатыгласыт. Тән потраныл пуссын хассаныл ос нэпазык тәратасаныл.

Мөт пыгыт судоплотникыг ос плотникыг ханищтавёсыт. Тән разнарядка ширыл тув тётыглавёсыт. Агит ос носкит сагсыт, маснут юнтсыт. Кāсың школа фронт мāгыс олн атыс. Төват танкыт вārнэ мāгыс олн тётыгласыт, төват ос товлыңхāпыт вārнэ мāгыс.

Музейт колт тит суссылтапыт вāрыглавесыг, акватэ тох намаим олсыт – «Отыры Великой Победы», мөтанэ «Нөх-патум мир». Өвлэт тув ёхтум хөтпат колнак тивырн атвёсыт, тот пёс хурит, пёс пормасыт ос нэпакыт атым олсыт. Хөнт порат манасәвит олн фронт мāгыс атвес, манхурип тентыт ос носкит төнт мāхум Өщсыт, ты пормасыт пуссын тот суссылтавёсыт.

Та порат спецпереселенцыт, калмыкыт ос мөт мāныл тётым немцыт сака сәв рүпитасыт. Тән пуссын ёр вāгыл тыг тётвёсыт, мāколт олсыт, мā хилсыт, Өвас үнттысыт, яныг нётмил вārсыт.

Мāхум пуссын рүпитасыт, тантинāныл ат сәлитасаныл, нэмхотыют сысы ат минас. Ань таимāгысты Ханты-Мансийск үсув «Город трудовой доблести» намыл майвес.

Музейт рүпитан нэ Эрика Сургутскова лāвыс:
– Кāсың тәл Победа хөтал кастыл мән суссылтап вāрыглэв. Тот пāvлың мāхум урыл янас потыртэв, ань ос Ханты-Мансийск урыл суссылтап щёпитаслүв, хөнт порат үсув Остяко-Вогульскыг лāввес. Самарово пāvылт төнт 7,5 сөтыра арыгтем хөтпа олсыт, тән сәв тонна хул пувсыт, сәв рүпитасыт.

Пёс консерва-пāнкат Өс суссылтавет, ты үст рүпитам рыбокомбинат тән вāрум хулың пāнканыл. Хул пувум мāхум 200-300 процент сәвит сāvнув плананыл төвартасаныл. Ос сāvсыр тәнutyг щёпитан мāгыс нярвāмыт ос нэквет рүпитасыт.

Та юи-пāлт мāхум кон вөввёсыт. Тот сәв писаль ос автомат суссылтавет, акв хум нярвāмытн потыртас, хумус тәнаныл молях атуңкв рөви, хумус пātлуптэгыт. Ляпат ос СВО мāt хөнтлын мāхум мāгыс пормас ос тәнут атвес.

Музей Природы ос Чело века колт Өс сәв пёс пормас атым олсыт, ань

Ты урыл колледжит рүпитан нэ Ирина Курицына потыртас. Тонт, 1942 тәлт, педучилище ФЗО (фабрично-заводской обучение) тох лāввес.

Мāхум тот ёмыгтасыт, сунсыглахтасыт, ёрнкол тивырт сөлават тэсыт, щāй айсыт. Кāсыңе ёмас номтыл олсыт – яныг хөнтхыт патум мир мән нэмхуньт ат ёрувлылүв, номуңкв патылүв.

13-14 тәл яныт āгирищит-пыгрищит «бондарь» рүпатан ханищтавёсыт, тән ййв пүщкат вārсыт. Та пүщкат сака яныг олсыт, тот хул солвалтавет.

Тох ты яныг үст мāхум Победа хөтал кастыл мүйлысыт.

Валентина
ВАСИЛЬЕВА